

menného zvonu). Profily ostění oken i portálu vjezdu jsou velmi složitě utvářeny.⁴⁾ Pracovně řadím vznik zkoumaných částí domu do druhé čtvrtiny 14. století. Je pravděpodobné, že zřízením náročného reprezentačního sídla stavebník⁵⁾ reagoval na nedávno dokončený dům U kamenného zvonu na Staroměstském náměstí a využil přitom výhodnou polohu pozemku před průčelím rozestavěného kostela sv. Jakuba, který Jan Lucemburský tolik významoval.

POZNÁMKY:

- 1) J. Muk, O. Mácha: Praha, dům č. p. 634/I, stavebně historický průzkum. Nepublik. strojopis, SÚRPMO, Praha, 1984. Zde jsou podrobně vypsány údaje ke starší historii domu.
- 2) Snad ji můžeme spojit s věžicí, zaznamenanou před průčelím kostela sv. Jakuba na tzv. Sadelerově prospektu Prahy z r. 1606.
- 3) Cit. v pozn. 1, s. 1. Roku 1425 dům označen jako „domus sculpta“ (dům tesaný), 1426 „ad tres imagines“ (u tří obrazů), 1433 dům „Pehmovský, dříve malovaný“. Základem těchto názvů snad bylo sochařské členění domovní fasády.
- 4) Profilace jižního portálu byla J. Mukovi oporou k zařazení výstavby domu do pokročilé 2. poloviny 14. století. (cit. v pozn. 1, s. 43.)
- 5) V této době dům náležel vynikající staroměstské rodině Hopfnerů (cit. v pozn. 1).

GOTISCHE FASSADE DES HAUSES NR. 634/I IN PRAG

Der Bericht beschreibt die Funde der Überreste einer prunkvollen gotischen Fassade eines Hauses, situiert im Ostteil der Prager Altstadt. Der türmige Echenteil des Hauses betont durch ein grosses Portal und Messwerkfenster erinnert an das berühmte Haus Bei der steinernen Glocke am Altstädter Ring.

ABBILDUNGEN

1. Prag, Haus Konstr. Nr. 634/I. Funde in der Ostfront. 1 - Gewändefragment des Fensters des ersten Stockes mit der Ergänzung des beweissbaren Masswerkteiles (gestrichelte Linie). 2 - Wandgesims. 3 - Zugstange des Ankerseils im Niveau der Decken des ersten Barockstockes. 4 - Tragbogen über unbekannten Öffnungen in der Erdgeschosswand. kv - Bruchstein, ck - gemischtes Mauerwerk Ziegle Stein, c - Ziegelmauerwerk. Schräge Schraffierung bedeutet abgehauene Teile der vortretenden architektonischer Gliederung (Eingezeichnet in die Bemessung SÚRPMO. Nachmessung der Funde Jan Sommer, 1994).
2. Prag, Haus Konstr. Nr. 634/I. Funde in der Südfront. 1 - Erhaltener Teil des Portalgewändes. 2 - Überreste eines länglichen Fensterpaares des Erdgeschosses. 3 - Kellerportal. 4 - MauerGESIMS. 5 - Quaderdecke (das spätere Mauerwerk links von der Fuge). Übrige Bezeichnung nach Abb. 1.
3. Prag, Haus Konstr. Nr. 634/I. Gewändedetail der untergegangenen Einfahrt in der Südfront. (Lichtbild Jan Sommer, 1994)
4. Prag, Haus Konstr. Nr. 634/I. Quader der Südwestecke mit abgehauenen Überresten des Wandgesimses. (Lichtbild Jan Sommer, 1994)
5. Prag, Haus Konstr. Nr. 634/I. Gewändedetail des untergegangenen gotischen Fensters in der Ostwand des ersten Stockes. Kapitell mit Auslauf des Masswerks. (Lichtbild Jan Sommer, 1994)
6. Prag, Haus Konstr. Nr. 634/I. Gewändeprofil des abgeschafften gotischen Eintrittsportals.
7. Prag, Haus Konstr. Nr. 634/I. Spuren der Gliederung abgehauene Rahmenleisten des zerstörten gotischen Eintrittsportals. (Bemessung Jan Sommer, 1994.)
8. Prag, Haus Konstr. Nr. 634/I. Deataille der architektonischer Gliederung der untergegangenen gotischen Front. 1 - Gewändeprofil des zerstörten gotischen Fensters in der Ostwand des ersten Stockes. 2 - Gewändeprofil des abgeschafften länglichen Fensters in der Südwand des Erdgeschosses. 3 - Erhaltener Profilteil des Wandgesimses. (Abmessung Jan Sommer, 1994)
9. Prag, Umgebung des Altstädter Rings (Nr. 63) und der St. Jakobskirche (Nr. 65) auf dem sogenannten Sadelerprospekt von Prag aus dem Anfang des 17. Jahrhunderts. (Reproduktion Archiv SÚPP)

GOTICKÉ NÁSTĚNNÉ MALBY V KOSTELE SV. PETRA A PAVLA V ŘÍČANECH U PRAHY

PAVEL KROUPA, JAROSLAVA KROUPOVÁ

Kostel sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy je dodnes dominantou města. Ve svém stavebním organismu obsahuje středověké jádro, sestávající z torza původní věže¹⁾ a části obvodové zdi s lomeným portálem. Tyto partie dnes tvoří jižní bok kostela. Gotický kostel byl výrazně upraven v roce 1719 a v době pozdější. Jeho vnější výraz je dnes bez významnějších architektonických hodnot. Nelze samozřejmě vyloučit, že ve zdivu dnešního kostela jsou obsaženy další, doposud nepoznané středověké konstrukce. Nástěnné malby pokrývají stěny a klenbu přízemí bývalé věže. Přízemní prostora je zaklenuta jedním polem křížové žebrové klenby a byla původně průchozí ve směru sever - jih. Nástěnné malby byly objeveny v šedesátých letech tohoto století (ing. arch. O. Rada) a v průběhu let 1966 - 1968 byly Fr. Makešem a J. Toroněm restaurovány.²⁾ Je pozoruhodné, že do dnešního dne nebyl u tohoto významného cyklu nástěnných maleb proveden podrobný ikonografický a slohový rozbor. Autoři tohoto článku podrobili heuristickému zkoumání dostupnou literaturu a dospěli v této věci k negativnímu zjištění.³⁾

Z ikonografického hlediska nástěnné malby nevybočují z běžného rámce středověkých témat. Klenební kápě jsou pokryty symboly čtyř evangelistů. Do pole severního je umístěn lev (sv. Marek), do jižního anděl (sv. Matouš), do východního býk (sv. Lukáš) a do západního orel (sv. Jan). Symboly jsou znázorněny z profilu nebo ze tříčtvrtečního pohledu (anděl) a jsou opatřeny nápisovými páskami. Vždy dva naproti sobě umístěné symboly mají barevně shodná křídla (zelená nebo červená). Postavy jsou na okrovém pozadí se zelenými hvězdami.

Dvě protilehlé stěny jsou rozděleny vodorovně na dvě části. V horním poli západní stěny je znázorněna scéna umučení deseti tisíc mučedníků. V levé části pole je patrná skupina stojících postav v dlouhých přepásaných rouchách. Zdá se, že postavy hledí směrem vzhůru ke dvěma vznášejícím se andělům v horní části pole uprostřed. Jedna z postav drží oválný štít dělený křížem na čtyři pole. V pravé dolní části pole leží postava v kněžském rouchu. Nad ní je klečící postava, která drží ležícího pravíci za ruku, levici má vztyčenou (napřaženou). Mohlo by zde jít o popravu arcibiskupa ze Seleukie - Ktesiphonu, popsanou v tzv. Dominikánské legendě z Arménie, rozšířené ve 13. století. V pravé části pole vedle a nad ležící postavou je řada nahých těl, z nichž některá jsou nabodnutá na trnové pruty.

Vůdce 10 000 mučedníků Achatius náleží ke čtrnácti svatým pomocníkům. Naskytá se otázka, zda postavy v dolním pásu západní stěny neznázorňují další ze čtrnácti svatých pomocníků. Jde zejména o druhou postavu zleva, která by mohla být ztotožněna se sv. Dorotou, a dále o stojící figuru v pravé polovině pásu, kterou by bylo možno vykládat v souvislosti výše uvedené jako P. Marii s dítětem.

Nejčitelnější je výjev v pravé části pásu, který sestává ze dvou naproti sobě stojících (?) skupin postav s nimby. V levé skupině je celkem osm (?) postav, v pravé jsou snad postavy tři. Uprostřed mezi oběma skupinami je nezřetelná

stopa, pravděpodobně po další figuře, kterou nelze blíže určit. Zřejmě je však zaklonění postav levé skupiny směrem nahoru ke středu celého výjevu. Ideový střed výjevu je tedy nepohybně uprostřed scény. Její obsah je možno určit pouze s velkou nejistotou (Nanebevzetí P. Marie?).

Horní část východní stěny je vyplněna scénou Krista na hoře Olivetské.⁴⁾ V pravé části výjevu je klečící postava Krista, oděného do typicky splývavého roucha, se sepjatými rukama (horní část Kristovy postavy je dochována torzálně). Kristus je otočen ke skupině spících apoštolů v levé části scény, která je z velké části sice rovněž poškozena, nicméně je možno zřetelně rozeznat části jednotlivých postav. Z ikonografického hlediska je nepochybně nejvýznamnějším detailem dochovaná horní část postavy jednoho ze spících apoštolů. Detail se nalézá poněkud napravo od pomyslného ideálního středu celé scény. Je zde patrný obličej a podpírající, zřejmě pravá ruka apoštola, přičemž z levé ruky jsou dochovány prsty a část jejího hřbetu. Z pozice hlavy a rukou je zřejmé, že apoštol odpočíval na dnes velmi nezřetelném terénním útvaru. Tomuto apoštolu náleží dochovaná část jeho roucha, před nímž jsou v předním plánu scény výraznými konturami zobrazená roucha náležející pravděpodobně oběma zbylým apoštolům. V pravé části pole jsou zřetelné hlavy přicházejících vojáků. Celý výjev není zasazen do reálného prostředí, ale jeho pozadí je neutrální, vytvořené okrovou plochou, pouze postava Krista je obklopena prostředím zeleným, zřejmě představujícím travnatý terén. Ve spodní části stěny, která je oddělena od horní části pásem s nápisem, jsou vedle sebe stojící postavy dvanácti apoštolů, rozdělených do dvou skupin po šesti. Mezi oběma skupinami je postava Krista. Postavy apoštolů jsou komponovány symetricky vůči vertikální ose stěny a výrazně gestikulují. Stupeň jejich poškození je ovšem takový, že nelze jednotlivé postavy identifikovat. Určitelný je pouze sv. Matěj se sekýrou v levé části pásu. Apoštolové jsou oděni do bílých a vrchních zelených rouch. Jejich zobrazení v souvislosti se scénou Krista na hoře Olivetské má vnitřní souvislost. Kristus je zobrazen ve chvíli vnitřní úzkosti a strachu ze smrti a předjímá tak budoucí osud většiny apoštolů. Apoštolové byli rovněž bezprostředními svědky Kristova utrpení a naplnění jeho vykupitelské role. Nelze rovněž vyloučit i určitou paralelu k obecnému pocitu doby, ve které malby vznikly. Období přelomu 14. a 15. století je dobou nejistoty a existencionálního tápání.

Jižní stěna prostoru je prolomena původním vstupem. Na levé části čelní stěny je zobrazena stojící postava biskupa s berlou v levé ruce. Nad biskupem je torzo dalšího výjevu. Absence nimbu dokazuje, že jde zřejmě o historickou postavu. Nelze vyloučit, že postava biskupa historicky souvisí se vznikem maleb. Zbytek ploch jižní stěny, včetně nízkého vstupu, je pokryt ornamentálními motivy.

Z výtvarného hlediska nejpozoruhodnější je výzdoba vnitřní části oblouku oddělujícího podvěžní prostor od kostelní lodi. Ve spodní části jsou naproti sobě dochované polopostavy s částečně zachovanými nápisovými páskami. Hlava muže na východní části oblouku je zahalena do zalamané roušky. Jeho obličej je fyziognomicky velmi výrazný a dle analogií lze předpokládat, že jde o starozákonní postavu. Určení protější polopostavy je nemožné, neboť její obličej je téměř zničen. V horní části oblouku jsou proti sobě rovněž dvě polopostavy. Na straně východní je to král s korunou, na straně západní vousatý muž se zahalenou levicí svírající knihu. Ani jedna ze všech čtyř postav nemá nim-

Obr. 1: Kostel sv. Petra a Pavla v Říčanech, jižní bok kostela s torzem bývalé gotické věže. (Foto P. Kroupa.)

bus. Nelze zde tedy aplikovat tradiční ikonografické schéma výzdoby portálů klasické gotiky, kdy do spodního plánu jsou umístěny figury starozákonní a do plánu horního novozákonní, symbolizující ikonologickou skutečnost, že Nový Zákon vychází ze Zákona Starého. Všechny čtyři polopostavy jsou starozákonní, přičemž korunovanou hlavu (David) je možno chápat jako aluzi na krále Václava IV. K zobrazení figur na čelní straně oblouku, oddělujícího prostor podvěží od kostelní lodi, je třeba říci, že toto schéma vychází ze staré tradice, kdy na vítězné oblouky byla umísťována poprsí starozákonních proroků, umístěná v kruhových medailonech.⁵⁾ Toto schéma vychází z tradiční symboliky portálů či brány jako významného místa, chápáného jako důležité již Starým Zákonem. Tato symbolika byla přejata uměním křesťanským.⁶⁾ V průběhu postupné sekularizace klasické gotiky dochází k pozvolnému uvolňování jednotlivých ikonografických schémat. Figury se uvolňují z formálně symbolických představ a stávají se předmětem svěbytného, samostatného vývoje. Dokladem tohoto posunu jsou i figury na oblouku říčanského kostela, již zcela oproštěné od svazujícího geometrického tvaru, uvolněné ve svém výrazu a plně akceptující nejnovější inovace konce 14. století.

Z formálního hlediska představuje výzdoba podvěží kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech dílo svázané formálními vazbami se špičkovými uměleckými díly doby kolem roku 1400. Nejužší formální analogie lze vysledovat na jednotlivých postavách Desky z Dubečka. Vousatá hlava postavy sv. Zikmunda ve spodní řadě figur Desky v provedení vousů, tříčtvrtěním natočení hlavy má analogii v provedení královské korunované hlavy na oblouku říčanského kostela. Vypouklé, vycizelované, jemným inkarnátem provedené čelo říčanské hlavy má přesnou obdobu ve stejné obličejové partii postavy sv. Ludmily na dubečské desce. V této souvislosti je možno dodat, že takto provedené obličejové části hlav jsou typické právě pro krátké období vrcholného krásného slohu kolem roku 1400, a to jak v malbě, tak i v sochařství, např. u krásných slohových madon. Na těsné vztahy nástěnné malby tohoto období (konkrétně světeckých postav z kaple Purkarda z Aldenbura v domě 460/1 v Praze) k Desce z Dubečka poukázala ve své dizertační práci Z. Plátková.⁷⁾ Jde mimo jiné o motiv zahalené ruky u postavy sv. Víta na Desce z Dubečka, který má rovněž svou analogii u vousaté hlavy v horní části západní strany oblouku říčanského kostela. Jako další paralelu, tentokrát pro

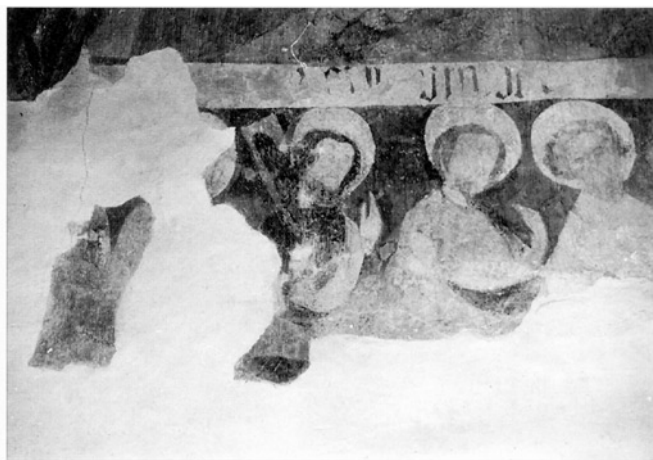
Obr. 2: Kostel sv. Petra a Pavla v Říčanech, výmalba klenby bývalého vstupního prostoru v přízemí torza gotické věže, symbol evangelisty sv. Marka, kolem 1400. (Foto P. Kroupa.)

Obr. 3: Kostel sv. Petra a Pavla v Říčanech, výmalba klenby bývalého vstupního prostoru v přízemí torza gotické věže, symbol evangelisty sv. Matouše, kolem 1400. (Foto P. Kroupa.)

Obr. 4: Kostel sv. Petra a Pavla v Říčanech, výmalba stěny bývalého vstupního prostoru, Kristus na hoře Olivetské, kolem 1400. (Foto P. Kroupa.)

Obr. 5: Kostel sv. Petra a Pavla v Říčanech, výmalba stěny bývalého vstupního prostoru, pás s apoštoly, kolem 1400. (Foto P. Kroupa.)

hlavu říčanského krále je třeba uvést jemný, vyhlazený obličej Madony Jindřichohradecké z Národní galerie v Praze z doby před r. 1400, která vykazuje rovněž další analogie v podobě provedení dlouhých křídel levého anděla, s křídly říčanských evangelijních symbolů na klenebních kápích podvěží. Velmi výrazným prvkem je provedení kudrnatých vlasů anděla na klenbě říčanského podvěží, mající ve svém realismu obdobu na jedné z postav apoštolů Kapucinského cyklu v Národní galerii v Praze. Konečně je nutno zmínit velmi výrazný motiv čupřinky vlasů, vykukující zpod koruny uprostřed čela hlavy říčanského krále, mající obdobu u jedné z postav ze skupinky pod křížem Oltáře roudnického v Národní galerii v Praze a doby kolem r. 1410. Formální vazby je možno nalézt rovněž u soudobé knižní malby, zejména u I. svazku bible Konráda z Vechty.⁸⁾ Formálně velmi vytríbený, k realismu mířící je motiv zahalené hlavy proroka na oblouku říčanského kostela. Rouška sice ještě nevytváří výraznou prostorovou niku okolo obličeje, ale tento realistický prvek je zde předpracován a jakoby připraven k dalšímu vývoji směrem ke sluterovskému šerosvitu. Že tento velmi moderní prvek nebyl v českém umění té doby osamocený, ukazují obdoby opět u bible Konráda z Vechty (2. svazek bible).⁹⁾ Z hlediska kontextu evropského vývoje té doby můžeme bez nadsázky konstatovat, že české umění kolem roku 1400 šlo k podobným uměleckým cílům jako umění frankovlámské, jehož vývoj byl v této etapě završen

realismem Clause Slutera. Nechceme zatěžovat tento text otázkou, zda-li šlo v obou oblastech o paralelní, samostatný vývoj nebo zda-li obě tvůrčí evropská centra představovala části jednoho celistvého uměleckého proudu. Tento problém bude nutno jednou jednoznačně objasnit.

Konečně je třeba zmínit otázku zdánlivého portrétního krále Václava IV. Přestože obličej krále na oblouku říčanského kostela odpovídá jeho dobovým portrétům, ztotožňujeme se s názorem Z. Plátkové, která podobný případ v kostele v Lišti zahrnuje do oblasti kryptoportrétů.¹⁰⁾

Podvěží říčanského kostela bylo vstupním prostorem do kostelní lodi, který ikonografií své výzdoby (Kristus na hoře Olivetské) připomínal věřícímu význam posledních věcí člověka a hrál úlohu jakéhosi memento mori, stejně jako u portálů klasické francouzské gotiky. Z tohoto pohledu by bylo možno vysvětlit i výzdobu oblouku vedoucího z této před síně do prostoru kostelní lodi, jejíž ikonografie by pak mohla významově vycházet z pojetí vstupního portálu do sakrálního prostoru v období klasické gotiky. Portál by představoval (tak jako v obvyklém schématu klasické gotiky) předěl mezi světem venkovním (světským) a prostorem sakrálním. Pro vyslovený závěr, že jde o vstupní prostor do kostela, jednoznačně svědčí výše uvedená skutečnost, že podvěží bylo od počátku průchozí.

Z pramenných zpráv je možno k nástěnným malbám vztáhnout zprávu o zřízení oltáře deseti tisíc mučedníků ry-

Obr. 6: Kostel sv. Petra a Pavla v Říčanech, výmalba vnitřní části oblouku při vstupu z předsíně do kostelní lodi, polopostava s hlavou zahalenou rouškou, kolem 1400. (Foto P. Kroupa.)

Obr. 7: Kostel sv. Petra a Pavla v Říčanech, výmalba vnitřní části oblouku při vstupu z předsíně do kostelní lodi, polopostava krále, kolem 1400. (Foto P. Kroupa.)

tířů v kostele v Říčanech v roce 1400.¹¹⁾ Zakladateli oltáře jsou bratři Jimram a Diviš. Po smrti Jimrama před rokem 1404 se Diviš stal samotným držitelem Říčan.¹²⁾ V roce 1408 doplnili Habart a jeho manželka, vdova po Jimramovi, nadání oltáře.¹³⁾ Nelze vyloučit, že donátorka s hlavou zahalenou rouškou vlevo na začátku spodního pásu na západní stěně prostory, představuje právě tuto dámu. Tato možnost podporuje vročení maleb do prvního desetiletí 15. století.

Nástěnné malby v podvěží kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech náleží dobou svého vzniku do období krásného slohu po roce 1400 a představují svou kvalitou špičkové umělecké dílo, srovnatelné se soudobou deskovou a knižní malbou pražské dvorské produkce. Nástěnné malby podvěžní předsíně je možno považovat za dílo jedné maliřské dílny vedené mistrem znalým soudobé pražské umělecké produkce, který se zřejmě na některých částech výzdoby podílel osobně (výzdoba vstupního oblouku do prostoru lode kostela). Je nepochybné, že výzdoba západní stěny je vzhledem k historickým zprávám i slohovým znakům současná s ostatními výjevy. V restaurátorské zprávě je považována za dílo novější.¹⁴⁾

POZNÁMKY:

*) Oba autoři tohoto článku děkují tímto PhDr. J. Vítovskému za podnětné připomínky k textu statě.

1) Umělecké památky Čech III, Praha, Academia, 1980, s. 284.

2) Restaurátorská zpráva je pod č. 629 uložena v archivu Památkového ústavu středních Čech.

3) Zdůrazňujeme zde, že existence nástěnných maleb není zmíněna (sic!) v nové soupisové literatuře, ÚPC, I. c. s. 284.

Obr. 8: Kostel sv. Petra a Pavla v Říčanech, výmalba vnitřní části oblouku při vstupu z předsíně do kostelní lodi, polopostava vousatého muže, kolem 1400. (Foto P. Kroupa.)

- 4) Restaurátorská zpráva (cit. v pozn. 2) interpretuje výjev jako Zvěstování P. Marii.
- 5) Např. v kostele v Myšenci na nástěnných malbách z pátého desetiletí 14. století. Vyobraz. viz J. Pešina, *Gotická nástěnná malba v zemích českých I*, 1300 - 1350, ČSAV, Praha 1958, obr. 160.
- 6) K tomu blíže P. Kroupa, *K ikonografickým proměnám české architektury a architektonické plastiky 13. a 14. století*, Památky a příroda, 10/1991, s. 577.
- 7) Z. Plátková, *Nástěnné malby v Čechách a na Moravě 1390 - 1420*, nepublikovaná dizertační práce na FF UK v Praze, 1977, s. 117.
- 8) Jde např. o postavu proroka z výjevu Anděl Boží mluví k prorokovi, p. 413. Vyobraz. viz J. Krása, *Rukopisy Václava IV.*, Praha, Odcon, 1974, č. 198.
- 9) J. Krása, I. c., vyobraz. č. 197.
- 10) Z. Plátková, I. c., s. 44.
- 11) LE VI, Praha 1927, s. 196.
- 12) A. Sedláček, *Hrady, zámky a tvrze království českého*, XV, Praha, 1927, s. 200.
- 13) G. Trnka, *Město Říčany*, 1913, s. 30.
- 14) Restaurátorská zpráva, I. c., nestránkováno.

GOTISCHE WANDGEMÄLDE IN DER KIRCHE VON ST. PETER UND PAUL IN ŘIČANY BEI PRAG

Wandgemälde bedecken die Wände und das Gewölbe des Raumes im Turm, der bei der Südseite des Kirchenschiffes plaziert ist. Das Gewölbe trägt die Symbole der vier Evangelisten, die mit Schriftbändern versehen sind. In dem oberen Feld der Westwand ist die Szene des Martern von zehntausenden der Martyrer, in der unteren Zone derselben Wand sind einige selbständige Szenen, die inhaltlich mit der Szene im oberen Wandfeld zusammenhängen könnten. Der obere Teil der Ostwand ist mit der Szene Christus auf dem Ölberg ausgefüllt, in dem unteren Teil der Wand sind nebeneinander stehende Gestalten der zwölf Apostel, aufgeteilt in zwei Gruppen zu sechs. Die Südwand des Raumes ist durch den ursprünglichen Eintritt durchbrochen. Auf dem linken Teil der Hauptwand ist die stehende Bischofsgehalt mit einem Stab in der linken Hand, die übrige Fläche dieser Wand eibschließend der Eintrittsnische ist mit Ornamentmotiven bedeckt. An der Innenfläche des Bogens den Raum vom Kirchenschiff trennend sind Halbgestalten aufgestellt, welche die Gestalten des alten Testaments darstellen.

Aus dem formalen Gesichtspunkt stellt stellt die Ausschmückung des Raumes unter dem Turm der Kirche in Říčany ein Werk verbunden mit einer Formalverbindung mit Spitzenkunstwerken der Zein um das Jahr 1400 dar. Die engste Formalanalogie kann man auf den einzelnen Gestalten der Tafel aus Dubeček verfolgen. Namentlich die konvexe, mit feinem Inkarnat durchgeführte Stirn des gekrönten Königskopfes (David) stellt durch seine Durchführung ein typisches Werk der kurzen Periode des höchsten Schönheitsstil um das Jahr 1400. Es handelt sich um das Werk einer Malerwerkstatt geleitet von einem kundigen Meister der gleichzeitigen Prager hofkünstlerischen Produktion, welcher sich an manchen Teilen der Ausschmückung persönlich beteiligte (Dekoration des Eintrittsbogens in den Raum des Kirchenschiffes).

ABBILDUNGEN

1. *St. Peters und Paulskirche in Říčany, Südseite der Kirche mit dem Bruchstück des ehemaligen gotischen Turmes. (Lichtbild P. Kroupa)*
2. *St. Peters und Paulskirche in Říčany, Bemalung des Gewölbes des ehemaligen Eintrittsraumes im Erdgeschoss Bruchstücke des gotischen Turmes, das Symbol des Evangelisten St. Markus, um 1400. (Lichtbild*

P. Kroupa)

3. *St. Peters und Paulskirche in Říčany, Bemalung des Gewölbes des ehemaligen Eintrittsraumes im Erdgeschoss Bruchstücke des gotischen Turmes das Symbol des Evangelisten Matthäus, um 1400. (Lichtbild P. Kroupa)*

4. *St. Peters und Paulskirche in Říčany, Wandbemalung des ehemaligen Eintrittsraumes, Christus auf dem Ölberg, um 1400. (Lichtbild P. Kroupa)*

5. *St. Peters und Paulskirche in Říčany, Wandbemalung des ehemaligen Eintrittsraumes, Band mit Aposteln, um 1400. (Lichtbild P. Kroupa)*

6. *St. Peters und Paulskirche in Říčany, Bemalung des Innenteiles des Bogens beim Eintritt vom Vorraum in das Kirchenschiff, Halbfigur mit Kopf verhüllt mit Schleier, um 1400. (Lichtbild P. Kroupa)*

7. *St. Peters und Paulskirche in Říčany, Bemalung des Innenteiles des Bogens beim Eintritt vom Vorraum in das Kirchenschiff, Halbfigur des Königs, um 1400. (Lichtbild P. Kroupa)*

8. *St. Peters und Paulskirche in Říčany, Bemalung des Innenteiles des Bogens beim Eintritt vom Vorraum in das Kirchenschiff, Halbfigur eines bärtigen Mannes, um 1400. (Lichtbild P. Kroupa)*

KOSTEL MATKY BOŽÍ (SV. VAVŘINCE) V NOVÉM BYDŽOVĚ - DODATEK

KAREL KUČA

V prvním čísle Průzkumů památek byl otištěn můj článek o novobydžovském kostele, z něhož vinou počítačového zpracování vypadl poznámkový aparát. Následující poznámka chce proto tento nedostatek alespoň zčásti napravit.

Průzkum kostela jsem prováděl v roce 1988 v rámci projektu Architektura a společnost Pocidlini. Za účinnou pomoc při průzkumu a řadu cenných upozornění děkuji Jaroslavu Prokopovi, řediteli Městského muzea v Novém Bydžově.

Novobydžovskému kostelu se dosud nedostalo jiného souborného zpracování. Stručný popis je v Uměleckých památkách Čech (K - O), ed. E. Poche a kol., Praha 1978. Kostel chybí i v novějších syntézách: Kuthan, J. (ed.), *Umění doby posledních Přemyslovců*, Roztoky u Prahy 1982, či *Dějiny českého výtvarného umění I/1*, 2, 1984. Citace listin a údaje pramenné povahy jsou čerpány z následujících prací, z nichž nejdůležitější je rozsáhlé dílo J. Kašpara, *Paměti o věcech duchovních v královském věnném městě Novém Bydžově*, In: *Výroční zprávy reálného gymnasia v Novém Bydžově 1900, 1901, 1902, 1903*, souborné vydání Nový Bydžov 1904. Z dalších prací: *Kniha svědomí města Nového Bydžova z let 1311 - 1470*, S výsadami a akty o výkupu svobody, edit. J. Kapras, Nový Bydžov 1907, Kašpar, J., *Slechtíci rodové v Novém Bydžově*, in: *Památky archeologické XXI/1904*, s. 279, 1901, s. 32, 1902, s. 4. Sedláček, A., *Místopisný slovník historický království Českého*, Praha 1908. Poznátka o středověké omítce kostela přinesl V. Mencl, *Výtvarný vývoj středověkých omítek*, Praha 1968. Některé dílčí údaje viz též J. Prokop, *Přehled kulturních památek města a integrovaných obcí*, Městské muzeum Nový Bydžov 1984, cyklostyl. K charakteru architektury doby Václava II.: J. Kuthan (ed.), *Umění doby posledních Přemyslovců*, Roztoky u Prahy 1982.